

บทที่ 3

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับชาวเขาเผ่าเมี่ยน-เฮ้าและภาษาเมี่ยน-เฮ้า

ในบทนี้ผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ว่าด้วยเรื่องประวัติความเป็นมา ตอนที่ 2 ว่าด้วยเรื่องลักษณะของภาษาเมี่ยน-เฮ้า

3.1 ประวัติความเป็นมา

"เมี่ยน" หรือ "อิวเมี่ยน" เป็นคำซึ่งคนเมี่ยน-เฮ้าใช้เรียกตนเอง ซึ่งมีความหมายว่า "คน" ส่วนคำว่า "เฮ้า" นั้นเป็นคำที่คนจีนหรือคนไทยใช้เรียกชาวเขาเผ่านี้ มีความหมายว่า "สุนัขป่าเถื่อน" หรือ "ผู้สืบเชื้อสายมาจากสุนัข" สำหรับในงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ จะใช้คำเรียกชาวเขากลุ่มนี้ว่า "ชาวเขาเผ่าเมี่ยน-เฮ้า" เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจว่า เป็นคำที่ใช้เรียกชนกลุ่มเดียวกัน เนื่องจากชาวเขาเผ่าเมี่ยน-เฮ้ามีถิ่นฐานเดิมอยู่ในประเทศจีน แล้วต่อมาจึงได้มีการอพยพเคลื่อนย้ายบางส่วนเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ดังนั้น ในส่วนของตอนที่ 1 นี้จะแยกกล่าวเป็น 3 หัวข้อ คือ คนเมี่ยน-เฮ้า ที่อยู่ในประเทศจีน คนเมี่ยน-เฮ้า ที่อยู่ในประเทศไทย และความสัมพันธ์ทางตระกูลภาษาของภาษาเมี่ยน-เฮ้า (ดูรายละเอียดประวัติความเป็นมาของคนเมี่ยน-เฮ้า ได้จากภาคผนวก ก.)

3.1.1 ชาวเขาเผ่าเมี่ยน-เฮ้าที่อยู่ในประเทศจีน

นักวิชาการชาวจีนได้แบ่งชาวเขาเผ่าเมี่ยน-เฮ้าที่อยู่ในประเทศจีน ออกได้เป็น 30 กว่ากลุ่ม ซึ่งในบรรดาคนเมี่ยน-เฮ้า ทั้งหมดนี้มีอยู่เพียง 3 กลุ่มเท่านั้นที่สามารถหาความสัมพันธ์ทางภาษา ของแต่ละกลุ่มได้ ซึ่งได้แก่ ผานเฮยา เอ้าเฮยา และชานสื่อเฮยา

ก. ผานเฮยา ใช้คำเรียกตนเองว่า "อิวเมี่ยน" (เป็นกลุ่มเดียวกับชาวเมี่ยน-เฮ้าที่อยู่ในประเทศไทย) อาศัยอยู่ในมณฑลหูหนาน ชุนนาน กวางตุ้ง กวางสี ไกวเจา

ข. เอ้าเฮยา ใช้คำเรียกตนเองว่า "เบฮ้าม่วน" อาศัยอยู่ในมณฑล กวางสีเพียงแห่งเดียว

ค. ชานสื่อเฮยา ใช้คำเรียกตนเองว่า "กิมมุน" หรือ "กิมคิมุน" อาศัยอยู่ในมณฑล กวางสี และชุนนาน

3.1.2 ชาวเขาเผ่าเมี่ยน-เข้าที่อยู่ในประเทศไทย

ชาวเขาเผ่าเมี่ยน-เข้าที่อยู่ในประเทศไทยเป็นกลุ่มเดียวกับผานเหยาที่อยู่ในประเทศจีนซึ่งเรียกตนเองว่า "อิวเมี่ยน" ในการอพยพเข้ามาในประเทศไทยมีระยะเวลาที่ต่างกัน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

ก. กลุ่มเชียงรายน่าน เป็นกลุ่มที่อพยพเข้ามาในประเทศไทยเมื่อ 132 ปีก่อน โดยเข้ามาตามเส้นทางของจังหวัดน่านถึงเขตอำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย ปัจจุบันชาวเขาเผ่าเมี่ยน-เข้ากลุ่มนี้อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงราย พะเยา ลำปาง กำแพงเพชร และสุโขทัย

ข. กลุ่มคอกอย่างขวาง เป็นกลุ่มที่อพยพเข้ามาประเทศไทยทางอำเภอเชียงของเมื่อประมาณ 120 ปีมาแล้ว และได้ไปตั้งถิ่นฐานอยู่ที่คอกอย่างขวาง จังหวัดเชียงใหม่ และที่จังหวัดเชียงราย

ค. กลุ่มเชียงรายนอนบน เป็นกลุ่มที่อพยพเข้ามาเมื่อประมาณ 76 ปีมาแล้ว และได้ไปตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดเชียงราย ลำปาง กำแพงเพชร และตาก

ง. กลุ่มผู้หนีภัยสงคราม เป็นกลุ่มสุดท้ายที่อพยพเข้ามาหลังจากที่สงครามระหว่างเวียตนามกับลาวสงบลง ปัจจุบันอยู่ในจังหวัดเชียงราย

3.1.3 ความสัมพันธ์ทางตระกูลภาษาของภาษาเมี่ยน-เข้า

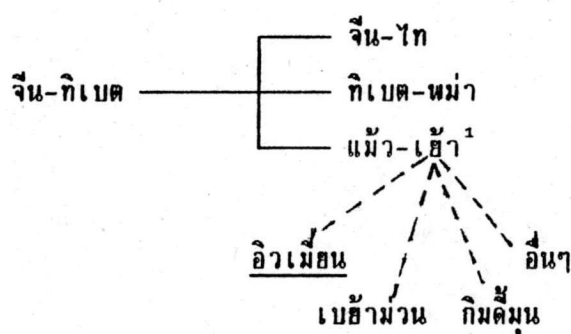
นักภาษาศาสตร์ชาวจีนและนักภาษาศาสตร์ชาวตะวันตก ต่างก็ได้จัดความสัมพันธ์ทางตระกูลของภาษาเมี่ยน-เข้าไว้ โดยพิจารณาจากความสัมพันธ์ใกล้ชิดระหว่างตระกูลย่อยของภาษาต่างๆ ที่ใกล้ชิดกับภาษาเมี่ยน-เข้า ซึ่งอยู่ภายใต้ตระกูลภาษาเดียวกัน ซึ่งผลของการจัดความสัมพันธ์ดังกล่าวพบว่าอาจจัดภาษาเมี่ยน-เข้า แตกต่างกันได้เป็น 2 กลุ่มดังนี้

ก. ภาษาเมี่ยน-เข้า เป็นภาษาที่จัดอยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต

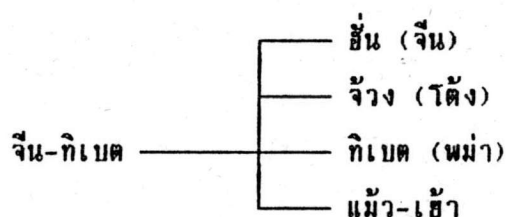
นักภาษาศาสตร์ส่วนใหญ่ค่อนข้างเห็นด้วยกับการจัดภาษาเมี่ยน-เข้าให้อยู่ในตระกูลย่อยมั่ว-เข้า และอยู่ในตระกูลจีน-ทิเบต ซึ่งนักภาษาศาสตร์ชาวจีน คือ จาง กุน : Chang Kun (1972) และ จาง กง จิน (2528) ได้จัดภาษาเมี่ยน-เข้า ให้อยู่ในตระกูลย่อยมั่ว-เข้าและอยู่ในตระกูลจีน-ทิเบต ดังแผนภูมิที่แสดงต่อไปนี้

แผนภูมิที่ 1 : แสดงการจัดตระกูลภาษาเมี่ยน-เข้าให้อยู่ในตระกูลภาษาจีน-ทิเบต ของ
จาง กุน และ จาง กง จิ้น

จาง กุน : Chang Kun (1972)

จาง กง จิ้น (2528)

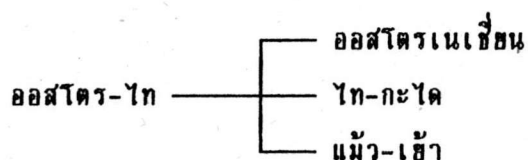
ข. ภาษาเมี่ยน-เข้าเป็นภาษาที่จัดอยู่ในตระกูลภาษาออสโตร-ไท

นักภาษาศาสตร์ที่ไม่เห็นด้วยกับการจัดของกลุ่มแรกคือ เบเนดิกต์ (Benedict : 1975) ได้จัดภาษาเมี่ยน-เข้าให้อยู่ในตระกูลย่อย มั่ว-เข้า แล้วจึงจัดให้อยู่ภายใต้ตระกูลภาษาออสโตร-ไท ดังแผนภูมิที่ 2

¹ ผู้วิจัยได้เพิ่มเติมแขนงภาษาย่อยของภาษาเมี่ยน-เข้าไว้ในงานของจางกุน เพื่อให้ผู้อ่านได้ทราบว่า ภาษาเมี่ยน-เข้า ที่ผู้วิจัยศึกษา คือ ภาษาอิวเมี่ยน ซึ่งเป็น 1 ใน 30 กว่ากลุ่มภาษาเข้าตามการจัดของนักภาษาศาสตร์ชาวจีน และเป็นกลุ่มเดียวที่อยู่ในประเทศไทย

แผนภูมิที่ 2 : แสดงการจัดตระกูลภาษาเมียน-เข้าให้อยู่ในตระกูลภาษาออสโตร-ไท
ของ เบเนดิกต์

เบเนดิกต์ : Benedict (1975)

3.2. ลักษณะของภาษาเมียน-เข้า

ลักษณะของภาษาเมียน-เข้า อาจแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อย่อย คือ เสียงคำ และการเรียบเรียงคำ

3.2.1 เสียง

ในหัวข้อนี้จะได้กล่าวถึงระบบเสียงต่างๆ ที่เป็นองค์ประกอบของเข้า ตามที่ ชีระพันธ์ เหลืองทองคำ (2531) ได้ทำไว้ เนื่องจากได้ตรวจแล้วว่าภาษาเมียน-เข้า ที่ผู้วิจัยศึกษาอยู่มีระบบเสียงอย่างเดียวกับที่ ชีระพันธ์ได้ บรรยายไว้

ระบบเสียงในภาษานี้ประกอบด้วยหน่วยเสียง 3 ประเภท ดังนี้คือ หน่วยเสียงพยัญชนะจำนวน 33 หน่วยเสียง หน่วยเสียงสระ 11 หน่วยเสียงและหน่วยเสียงวรรณยุกต์ 6 หน่วยเสียง หน่วยเสียงเหล่านี้จะมาประกอบกันเข้าเป็นพยางค์ที่มีความหมายหรือคำซึ่งอาจจะมีโครงสร้างเป็นแบบต่างๆ กันออกไป ดังนี้คือ

3.2.1.1 หน่วยเสียงพยัญชนะ

ในภาษาเมียน-เข้ามีหน่วยเสียงพยัญชนะทั้งหมด 33 หน่วยเสียง โดยทุกหน่วยเสียงจะสามารถปรากฏเป็นพยัญชนะต้นได้และอาจมีบางหน่วยที่สามารถเกิดร่วมกันเป็นพยัญชนะต้นควบกันได้ด้วย แต่จะมีพยัญชนะเพียง 9 หน่วยเสียงเท่านั้นที่ปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายได้ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

พยัญชนะต้นในภาษาเมียน-เข้ามีจำนวนทั้งหมด 33 หน่วยเสียงดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1² : หน่วยเสียงพยัญชนะในภาษาเมียน-เข้า

พยัญชนะ	ฐานที่เกิดเสียง						
	ริมฝีปาก	ริมฝีปาก ฟัน	ปลายลิ้น ปุ่มเหงือก	ลิ้นส่วนหน้า เพดานแข็ง	ลิ้นส่วนกลาง เพดานแข็ง	เพดาน อ่อน	เส้นเสียง
<u>เสียงกัก</u>							
ก้อง	b		d			g	
ไม่ก้อง-ไม่มีลม	p		t			k	?
ไม่ก้อง-มีลม	ph		th			kh	
<u>เสียงเสียดแทรก</u>							
		f	s				h
<u>เสียงกัก</u>							
<u>ก้องเสียดแทรก</u>							
ก้อง			dz	dz			
ไม่ก้อง-ไม่มีลม			ts	tɕ			
ไม่ก้อง-มีลม			tsh	tɕh			
<u>เสียงนาสิก</u>							
ก้อง	m		n		ŋ	ŋ	
ไม่ก้อง	m̥		n̥		ŋ̥	ŋ̥	
<u>เสียงเปิด</u>							
ก้อง	w		l		j		
ไม่ก้อง	w̥		l̥		j̥		

² ในตารางนี้ผู้วิจัยได้เพิ่มรายละเอียดเกี่ยวกับฐานที่เกิดเสียง

พยัญชนะต้นควบกล้ำในภาษาเมี่ยน-เข้า อาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะ คือ

1. พยัญชนะต้นควบกล้ำที่เกิดจากพยัญชนะต้น (C) ควบกล้ำกับตัวตาม ซึ่งได้แก่ เสียง *w* และ *j* ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 : เสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำกับตัวตามในภาษาเมี่ยน-เข้า

ตัวตาม	พยัญชนะต้นควบกล้ำ	ตัวอย่างคำ
<i>w</i>	<u>Cw</u> -เช่น	
	<i>pw</i> -	<i>pwaj</i> 4 "เต็ม"
	<i>kw</i> -	<i>kwan</i> 3 "ฝูง"(ลน.)
	<i>khw</i> -	<i>khwiŋ</i> 1 "ชด"
<i>j</i>	<i>gw</i> -	<i>baʔ2 doʔ2 gwaj</i> 6 "เล็บ"
	<u>Cj</u> -เช่น	
	<i>pj</i> -	<i>pje</i> 1 "เส้นขน"
	<i>bj</i> -	<i>bjut</i> 2 "น้ำมัน"
	<i>phj</i> -	<i>phjom</i> 4 "ปอด"
	<i>sj</i> -	<i>sjam</i> 1 "หมวด"
	<i>tɕj</i> -	<i>tɕjo</i> 3 "คอกสัตว์"
<i>dzj</i> -	<i>dzja:m</i> 4 "เลือด"	

2. พยัญชนะต้นควบกล้ำที่เกิดจากพยัญชนะต้น (C) ควบกล้ำกับตัวนำซึ่งได้แก่ เสียง *m* และ *ʔ* ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 : เสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำกับตัวนำในภาษาเมี่ยน-เข้า

ตัวนำ	พยัญชนะต้นควบกล้ำ	ตัวอย่างคำ
m	mC- เช่น mg- mn-	mg๑๗4 "ศิระ" mn๑๓3 jun1 "ตุ้มหู"

พยัญชนะในภาษาเมี่ยน-เข้าจะมีเพียง 9 หน่วยเสียงซึ่งสามารถเกิดเป็นพยัญชนะท้ายได้ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 : หน่วยเสียงพยัญชนะที่สามารถเกิดเป็นพยัญชนะท้าย

เสียงพยัญชนะท้าย	ตัวอย่างคำ
<u>1. เสียงกัก</u>	
/-p/	hop4 "คิม"
/-t/	puət2 "เห็น"
/-k/	khek4 "มีลักษณะเอียง, เป้"
/-ʔ/	naʔ4 "มีลักษณะคอดก"
<u>2. เสียงนาสิก</u>	
/-m/	nom4 "คม"
/-n/	lun5 "อ่อน"
/-ŋ/	puŋ5 "ปล่อย"
<u>3. เสียงเปิด</u>	
/-w/	law4 "ต้นไผ่"
/-j/	luj1 "เสื่อ"

3.2.1.2. หน่วยเสียงสระ

ในภาษาเมียน-เฮ้า จะมีหน่วยเสียงสระทั้งหมด 11 หน่วยเสียง แบ่งเป็นสระเดี่ยว 9 หน่วยเสียง ซึ่งได้แก่ /i, e, ɛ, ə, a, a:, u, o, และ ɔ/ และสระประสม 2 หน่วยเสียง ซึ่งได้แก่ /iə และ uə/ ดังปรากฏในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5 : หน่วยเสียงสระในภาษาเมียน-เฮ้า

ระดับลิ้น	ตำแหน่งลิ้น		
	ส่วนหน้า	ส่วนกลาง	ส่วนหลัง
สูง	i		u
กลาง	e	ə	o
ต่ำ	ɛ	a a:	ɔ

ในเรื่องหน่วยเสียงสระนี้ ชีระพันธ์ เหลืองทองคำ (2531) ได้กล่าวไว้ว่ามีเพียงสระคู่เดี่ยวที่ความสั้นยาว มีนัยสำคัญทางภาษาศาสตร์ คือสระ /a/ = /a:/ เท่านั้น³ ตัวอย่าง เช่น laŋ1 "สูง" = la:ŋ4 "เขือก" หรือ dat4 "ทอผ้า" = da:t4 "ปัก" เป็นต้น

³ สำหรับในงานวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ผู้วิจัยจะบันทึกเสียงตามความสั้นยาวของเสียงสระที่ปรากฏจริง แม้ว่าเสียงสระส่วนใหญ่ (ยกเว้นคู่หน่วยเสียง /a/ และ /a:/) ซึ่งออกเสียงสั้น-ยาวต่างกันจะไม่ทำให้คำๆ นั้น มีความหมายต่างกันก็ตาม เพราะปัจจุบันคนเมียน-เฮ้า รุ่นใหม่ที่ เป็นหนุ่มสาวมีการใช้ภาษาพูดไทยถิ่นกลางในการติดต่อสื่อสารและในการศึกษามากขึ้น ทำให้มีการืมเสียงสระชาวในภาษาไทยไปใช้โดยไม่รู้ตัวซึ่งอาจจะเป็นแนวโน้มว่า ในอนาคต ภาษาเมียน-เฮ้า อาจจะมีหน่วยเสียงสระชาวบางหน่วยเพิ่มขึ้นอีกก็ได้ (นอกจาก /a:/)

ส่วนสระประสมในภาษาเมียน-เข้าจะมีเพียง 2 หน่วยเสียง ได้แก่ /io/ และ /uo/

3.2.1.3 หน่วยเสียงวรรณยุกต์

ในภาษาเมียน-เข้า จะมีเสียงวรรณยุกต์ทั้งหมด 6 หน่วยเสียง (ดูตารางที่ 6 ประกอบ) การปรากฏของเสียงวรรณยุกต์จะขึ้นอยู่กับลักษณะของพยางค์ซึ่งมีอยู่ 2 แบบ คือ แบบพยางค์เป็นหรือแบบพยางค์ตาย กล่าวคือในพยางค์เป็นจะมีเสียงวรรณยุกต์ปรากฏได้ทั้ง 6 หน่วยเสียง ส่วนในพยางค์ตายจะมีเสียงวรรณยุกต์ปรากฏได้เพียง 2 หน่วยเสียง คือ วรรณยุกต์ที่ 2 และวรรณยุกต์ที่ 4 ดังรายละเอียดในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 : หน่วยเสียงวรรณยุกต์ในภาษาเมียน-เข้า

วรรณยุกต์	สัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์	ตัวอย่างคำ
1	วรรณยุกต์กลางระดับ (┌ 33)	tsəj1 "กินเจ"
2	วรรณยุกต์ต่ำระดับในพยางค์เป็น (┌ 22)	tsəj2 "ลูกวัวเพศเมีย"
	วรรณยุกต์ต่ำ-ตกในพยางค์ตาย (┌ 21)	doʔ2 "เหงา"
3	วรรณยุกต์กลาง-ตก (┐ 31)	tsəj3 "ทัพพี"
4	วรรณยุกต์สูงขึ้น-ตกในพยางค์เป็น (┐ 454)	tsəj4 "กระดาด"
	วรรณยุกต์สูงขึ้นในพยางค์ตาย (┐ 45)	doʔ4 "กัม"
5	วรรณยุกต์กลางขึ้น (┐ 35)	tsəj5 "สร้าง"
6	วรรณยุกต์ต่ำขึ้น-ตก (┐ 232)	tsəj6 "ไข่, ลูกต๋อง"

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้พบลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งที่เกิดในภาษาเมียน-เข้า คือ วรรณยุกต์สนธิ (Tone Sandhi) แต่จะมีข้อจำกัดในการเกิด คือ จะเกิดในคำผสมและคำซ้ำ บางชนิดเท่านั้น การสนธิของเสียงวรรณยุกต์อาจแบ่งได้เป็น 2 ลักษณะดังนี้คือ

1. เสียงวรรณยุกต์ในพยางค์เป็นที่เป็นพยางค์สุดท้ายของคำ เมื่อมาเกิดหน้าพยางค์อื่นจากการผสมคำ หรือการซ้ำคำจะเปลี่ยนเป็นเสียงวรรณยุกต์ 31 (กลาง-ตก) ซึ่งอาจแสดงด้วยรูปแบบที่ 1 ดังนี้

รูปแบบที่ 1

เสียงวรรณยุกต์ในคำเดิม

เสียงวรรณยุกต์ในคำผสมหรือคำซ้ำ

$$\underline{LTx} + Ty \text{ -----} \rightarrow \underline{LT3} Ty$$

L หมายถึง คำเดิมที่เป็นพยางค์เป็น (live syllable)

T หมายถึง เสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคำ

x,y หมายถึง เสียงวรรณยุกต์ 33-232

ตัวอย่าง

คำเดิม	คำผสม
$\underline{k\omega\eta 2} + p\epsilon\eta 2$	$\underline{k\omega\eta 3} p\epsilon\eta 2$ "ขวดสีขาว"
ขวด สีขาว	
$\underline{t\epsilon\epsilon:1} + t\epsilon a\omega 5$	$\underline{t\epsilon\epsilon:3} t\epsilon a\omega 5$ "ไข่ไก่"
ไข่ ไข่	

คำเดิม	คำซ้ำ
$\underline{n\omega:3 1}$ "คำลักษณะนาม"	$\underline{n\omega:3 3} n\omega:3 1$ "ทุกตัว"
$\underline{k\omega\eta 2}$ "คำลักษณะนาม"	$\underline{k\omega\eta 3} k\omega\eta 2$ "ทุกขวด"

2. เสียงวรรณยุกต์ในพยางค์ตายที่เป็นพยางค์สุดท้ายของคำ แต่เมื่อมาเกิดหน้าพยางค์อื่น จากการผสมคำหรือการซ้ำคำจะเปลี่ยนเป็นเสียงวรรณยุกต์ 21 (ต่ำ-ตก) ซึ่งอาจแสดงด้วยรูปแบบที่ 2 ดังนี้

รูปแบบที่ 2

เสียงวรรณยุกต์ในคำเดิม

เสียงวรรณยุกต์ในคำผสม

$$\underline{DTx} + Ty \text{ -----} \rightarrow \underline{DT2} Ty$$

D หมายถึง คำเดิมที่เป็นพยางค์ตาย (dead syllable)

T หมายถึง เสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏอยู่ในคำ

x,y หมายถึง เสียงวรรณยุกต์ 33-232

ตัวอย่าง

คำเดิม

คำผสม

nv22 + da:t4 -----> nv22 da:t4 "ปีกนก"

นก ปีก

ku22 khuət4 + nap2 -----> ku22 khuət2 nap2 "ทวารหนัก"

ก้น, บั้นท้าย จิบ, รูด

3.2.1.4. โครงสร้างพยางค์

พยางค์ในภาษาเมียน-เข้าที่เป็นคำพยางค์เดียว

อาจจะมี

โครงสร้างเป็นแบบต่างๆ ได้รวม 7 แบบ ดังต่อไปนี้คือ

CVT	ตัวอย่างเช่น	te1	"พ่อ"
CVVT	ตัวอย่างเช่น	tshie1	"เกวียน, รถ"
CVCT	ตัวอย่างเช่น	law4	"ไม้ไผ่"
CVVCT	ตัวอย่างเช่น	diəŋ5	"ต้นไม้"
CCVT	ตัวอย่างเช่น	kwa:1	"แดง"
CCVCT	ตัวอย่างเช่น	mtsɿ:ŋ1	"นีนี่ตา"
CCVVT	ตัวอย่างเช่น	djuə4	"ขม"

คำอธิบายอักษรย่อ

C หมายถึง เสียงพยัญชนะเดี่ยวซึ่งอาจเป็นพยัญชนะต้นหรือท้ายก็ได้

CC หมายถึง เสียงพยัญชนะควบกล้ำซึ่งเป็นไปได้เฉพาะพยัญชนะต้น

V หมายถึง เสียงสระเดี่ยวซึ่งอาจเป็นได้ทั้งสระเสียงสั้นหรือยาวก็ได้

VV หมายถึง เสียงสระประสม

T หมายถึง เสียงวรรณยุกต์

ในภาษานั้นนอกจากจะมีลักษณะส่วนใหญ่เป็นคำพยางค์เดี่ยวที่มีโครงสร้างพยางค์เป็น
แบบต่างๆ ดังที่กล่าวไปแล้วนั้น ยังมีอยู่บางส่วนที่เป็นคำสองพยางค์ซึ่งมีลักษณะเฉพาะใน

พยางค์แรกคือเป็นพยางค์ตายที่มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเป็น /ʔ/ และมีเสียงวรรณยุกต์เป็น
 ว.2 เสมอ ส่วนพยางค์ที่สองนั้นอาจมีโครงสร้างเป็นแบบพยางค์เป็นได้หลายแบบดังนี้คือ

CVʔ2 +	$\left\{ \begin{array}{l} \\ \\ \\ \\ \end{array} \right.$	CVCnsT	ตัวอย่างเช่น fuʔ2 jom4 "ฟักทอง"
		CCVT	ตัวอย่างเช่น laʔ2 pje:4 "ก้อนหิน"
		CVVCnsT	ตัวอย่างเช่น fuʔ2 tɕuəj4 "เด็ก"
		CCVVCnsT	ตัวอย่างเช่น kuʔ2 ɲwa:j2 "ข้างบน"

คำอธิบายอักษรย่อ

Cns หมายถึงเสียงพยัญชนะท้ายที่ไม่ใช่เสียงกัก

นอกจากนี้ยังพบว่ามีพยัญชนะนาสิกบางหน่วยเสียงสามารถปรากฏเป็นพยางค์ได้ด้วย
 เช่น m2 "นั้น" m4 "นี้, ไม่" เป็นต้น

3.2.2 คำ

ในหัวข้อที่เกี่ยวกับคำในภาษาเมียน-เฮ้า นี้จะแยกกล่าวเป็น 2 ลักษณะ
 คือ หมวดคำ และโครงสร้างคำ

3.2.2.1 หมวดคำ

คำในภาษาเมียน-เฮ้า ทั้งที่เป็นคำมูลหรือคำประกอบอาจจำแนก
 ออกเป็นหมวดคำได้ 11 หมวด⁴ ดังนี้

1. หมวดคำนาม (น.) ได้แก่ตัวอย่างคำต่อไปนี้

ma:1	"แม่"
noʔ2	"นก"
miəŋ3	"คน"

⁴ จากข้อมูลเท่าที่มีอยู่ในงานวิจัยนี้สามารถจำแนกหมวดคำในภาษาเมียน-เฮ้าออกได้
 เป็น 11 หมวดคำ โดยอาศัยเกณฑ์การจำแนกหมวดคำในภาษาไทยของ วิจิตรณ์ ภาณุพงศ์
 (2525)

tɕu:4	"หมา"
ma:5	"ม้า"
fuʔ2 tɕuəj4	"เด็ก"
kuʔ2 ŋwa:5	"ทารก"

2. หมวดคำสรรพนาม (ส.) ได้แก่ตัวอย่างคำต่อไปนี้

jiə1	"ฉัน"
məj3	"เธอ, คุณ"
mbuə4	"พวกเธอ"
nin3 mbuə4	"พวกเขา"
nin3	"เขา"
jiə1 buə1	"พวกเขา"

3. หมวดคำลักษณนาม (ลน.) สำหรับในงานวิจัยจะแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่มคือ คำลักษณนามทั่วไป และคำลักษณนามบอกเวลา ได้แก่ตัวอย่างคำต่อไปนี้

ก. คำลักษณนามทั่วไป

nɔ:ɯ1	"ตัว, อัน" (ใช้กับสิ่งที่มีรูปร่างลักษณะกลม)
tiw3	"เส้น, ค้ำ, ตัว" (ใช้กับสิ่งที่มีรูปร่างลักษณะยาว)
taw3	"คน, ตัว" (ใช้กับคนหรือสัตว์สี่เท้า)
təj5	"ตัว" (ใช้กับเสื้อผ้า)
kwɔ̃2	"ขวด"

ข. คำลักษณนามบอกเวลา⁵

muən5	"คืน"
la:5	"เดือน"
nɔ:ɯ1	"วัน"

⁵ ในงานศึกษาการจำแนกหมวดคำในภาษาไทยของ วิจิตรณ์ ภาณุพงศ์ (2525:72-73) จะเรียกหมวดคำกลุ่มนี้ว่า คำบอกเวลา สำหรับในงานวิจัยนี้เพื่อความเหมาะสมในการอธิบายแบบของคำซ้ำ ผู้วิจัยจะจัดเป็นคำลักษณนามบอกเวลา ในประโยคตัวอย่างเช่น

wan2 jiət2 muən5 bjɔ:ɯ2 m4 bjɔ:ɯ2 ne:1

ต้ม 1 คืน เสิ้งน้ำเดือด ลก.

"(เธอ)ต้ม(งู)อยู่ 1 คืน เสิ้งน้ำเดือดพลั๊กๆ เลข"

4. หมวดคำบอกจำนวนนับ (ลน.) ได้แก่ตัวอย่างคำต่อไปนี้

jiət2	"หนึ่ง"
ʔi:1	"สอง"
puə1	"สาม"
pje:1	"สี่"

5. หมวดคำบอกกำหนด (กน.) ได้แก่ตัวอย่างคำต่อไปนี้

m2	"นั้น, นั้น, โนน"
m4	"นี้"
ʔuə4	"นั้น, นั้น, โนน"
na:j4	"นี้"

6. หมวดคำบอกลำดับที่ (บล.) ได้แก่ตัวอย่างคำต่อไปนี้

ta2 ʔiət4	"ที่หนึ่ง"
ta2 ne:2	"ที่สอง"
ta2 fa:m1	"ที่สาม"
ta2 fəj5	"ที่สี่"
ta2 m5	"ที่ห้า"

7. หมวดคำคุณศัพท์ (ค.) ได้แก่ตัวอย่างคำต่อไปนี้

tɕw:m1	"มีลักษณะร้อน"
tom3	"มีลักษณะใหญ่"
peʔ2	"มีสีขาว"
tɕ:2	"มีลักษณะป้องกัน"
ɲaw5	"มีลักษณะเขียวช่น"

8. หมวดคำกริยา (ก.) อาจแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ คำกริยา สอ. หรือคำกริยาที่แสดงอาการเคลื่อนไหว และคำกริยา ม.สอ. หรือคำกริยาที่ไม่แสดงอาการเคลื่อนไหว

ก. คำกริยา สอ. หมายถึง คำกริยาที่แสดงอาการเคลื่อนไหว

ได้แก่ตัวอย่างคำต่อไปนี้

puəŋ5	"ย้าย"
luj3	"เลือก"

dit4	"คืน"
ja:p3	"ข่ม"
gip4	"กระพริบ"

ข. คำกริยา ม.สอ. หมายถึง คำกริยาที่ไม่แสดงอาการ
เคลื่อนไหว ได้แก่ตัวอย่างคำต่อไปนี้

nan2	"กิน"
puət2	"เห็น"
kw:p4	"พูด"
nom4	"คม"
thiw5	"วิ่ง"

9. หมวดคำกริยาวิเศษณ์ (กว.) ได้แก่ตัวอย่างคำต่อไปนี้

man 2	"อย่างช้า"
fəj5	"อย่างเบา" หรือ "อย่างค่อย"
loŋ5	"อย่างดี"

10. หมวดคำบุพบท (บ.) ได้แก่ ตัวอย่างคำต่อไปนี้

kaʔ2 le:n1	"ข้าง"
kuʔ2 ŋwa:j2	"ข้างบน"
ʔuə4	"บน, เหนือขึ้นไป"
fat4	"ใกล้"
thaw5	"ถึง"
ne:1	"ของ"

11. หมวดคำลงท้าย (ลก.) ได้แก่ตัวอย่างคำต่อไปนี้

təj5 taŋ3	"เลขหละ"
ne:1 หรือŋəj1	"เลข"
mi:2 ʔaʔ4	"แล้วหรือ"
ni:4	"ละ"
ka:5	"ก็"

3.2.2.2 โครงสร้างคำ

คำในภาษาเมียน-เฮ้า อาจจำแนกตามโครงสร้างคำ ออกได้ เป็น 2 ประเภท คือ คำมูล และ คำประกอบ ซึ่งได้แก่ คำผสม และคำซ้ำ

ก. คำมูล

คำมูลในภาษาเมียน-เฮ้า ส่วนใหญ่มักมีลักษณะเป็นคำพยางค์ เดี่ยวซึ่งมีโครงสร้างพยางค์ได้ 7 แบบ (ดูรายละเอียดในหน้า 54) ดังตัวอย่างคำว่า ma:1 "แม่" pje:1 "ชน" doʔ4 "กัม" dzuəj2 "สวธ" pjom4 "เป่า" dziə6 "คำที่พี่สาวใช้ เรียกน้องสาว" เป็นต้น

นอกจากนี้อาจมีลักษณะเป็นคำสองพยางค์ซึ่งพยางค์แรกจะเป็น พยางค์ตายที่มีเสียงพยัญชนะท้าย (?) และมีเสียงวรรณยุกต์เป็น ๖.2 ส่วนในพยางค์หลังนั้น อาจจะมีโครงสร้างพยางค์เป็นแบบต่างๆ เหมือนกับที่ปรากฏในคำพยางค์เดี่ยว (ดูรายละเอียด ในหน้า 55) ดังตัวอย่างคำว่า taʔ2 tchan4 "ข้าวฟ่าง" buʔ2 pje:1 "เส้นผม" kaʔ2 meʔ2 "ข้าวโหด" อีกทั้งยังพบว่าพยัญชนะนาสิกบางหน่วยเสียงอาจจะปรากฏเป็นพยางค์ที่เป็น คำได้ด้วยเช่น m2 "นั้น" m4 "นี้" หรือ "ม่" เป็นต้น

ข. คำประกอบ

จากการศึกษาพบว่าคำประกอบในภาษาเมียน-เฮ้า อาจแบ่งออก ได้เป็น 2 ชนิด ดังนี้

1. คำผสม หมายถึง คำที่เกิดขึ้นจากการนำหน่วยคำอิสระ (หรือคำมูล) ซึ่งในที่นี้จะเรียกว่า "คำเดิม" ตั้งแต่ 2 หน่วยคำขึ้นไป ซึ่งมีความหมายต่างกัน มาประกอบกัน เมื่อเกิดเป็นคำใหม่แล้วจะมีความหมายใหม่ที่มีเค้าความหมายของคำเดิม

คำผสมที่พบในภาษานี้ปรากฏอยู่เฉพาะในหมวดคำนาม ซึ่งอาจเกิด จากคำเดิมที่เป็นคำนามเพียงอย่างเดียวมาผสมกัน หรืออาจเป็นคำนามกับคำคุณศัพท์มาผสมกัน ก็ได้ คำผสมในภาษานี้จะมีลักษณะเฉพาะทางเสียงที่สำคัญคือวรรณยุกต์สั้น (ดูรายละเอียด ในหน้า 52)

ตัวอย่าง

คำเดิมที่เป็นคำนาม + คำนาม

pat4 + diəŋ5

ปากกา ไม้

ke:ŋ1 + pje:1

แมลง ขน

คำผสมที่เป็นคำนาม

pat2 diəŋ5

"ดินสอ"

keŋ3 pje:1

"ตัวบุง"

คำเดิมที่เป็นคำนาม + คำคุณศัพท์

ku72 khuət4 + nap2

กัน, บั้นท้าย รูด, จับ

ʔwə:4 + fa:w 4

เนื้อสัตว์ กรอบ

คำผสมที่เป็นคำนาม

ku72 khuət2 nap2

"ทวารหนัก"

ʔwə:3 fa:w4

"แคบหมู"

2. คำซ้ำ ดังได้กล่าวไว้ในหน้าแล้วว่า หมายถึง คำซึ่งเกิดจากกระบวนการซ้ำที่อาจเป็นการซ้ำคำตั้ง (หรือที่เรียกกันว่าคำอิสระ หรือคำเดี่ยว หรือคำเดิม) หรือเป็นการซ้ำเสียงของหน่วยซ้ำโดยไม่มีคำตั้ง และมีรูปแบบที่ชัดเจน กล่าวคือ ซ้ำเสียงพยัญชนะต้น เสียงพยัญชนะท้ายเสียงสระ หรือเสียงวรรณยุกต์ เพียงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือ หลายอย่างก็ได้ หน่วยซ้ำนี้ไม่สามารถเกิดเป็นคำโดยลำพังได้

คำซ้ำที่เกิดจากการซ้ำคำตั้งจะเกิดจากคำในหมวดคำ 3 หมวด คือ คำลักษณนาม คำกริยา และคำคุณศัพท์ และเมื่อเป็นคำซ้ำและจะมีความหมายและหน้าที่ของคำเปลี่ยนแปลงไป คำซ้ำที่ซ้ำคำตั้งจะมีจำนวนพยางค์ตั้งแต่ 2-4 พยางค์ ซึ่งประกอบด้วยหน่วยซ้ำ 1-3 หน่วย และหน่วยหลัก 1 หน่วย เรียงกันตามลำดับส่วนคำซ้ำที่เกิดจากการซ้ำเสียง จะเป็นคำในหมวดคำ 2 หมวดคือ คำกริยา ส่อ. และคำกริยาวิเศษณ์ ซึ่งเป็นคำในบทแสดงเท่านั้น และจะมีเฉพาะหน่วยซ้ำซึ่งมีจำนวน 3-4 หน่วย (ดูรายละเอียดในบทที่ 4)

3.2.3 การเรียบเรียงคำ

การเรียบเรียงคำในภาษาเมียน-เข้า อาจแบ่งออกได้เป็น 2 ลักษณะคือ เป็นวลี และเป็นประโยค

3.2.3.1 วลี

วลีในภาษาเมียน-เข้า อาจแบ่งตามลักษณะการนำส่วนขยายมาประกอบกับคำหลักออกได้เป็น 2 กลุ่ม ดังนี้ คือ

กลุ่มที่ 1 วลีกลุ่มนี้ มีส่วนประกอบเพียง 2 ส่วน ประกอบขึ้นจากคำหลักที่นำหน้าส่วนขยายซึ่งจะมีคำหลักเป็นคำอยู่ในหมวดคำ 3 หมวด คือ คำนาม คำกริยา และคำบุพบท สำหรับส่วนขยายนั้น จะเป็นคำอยู่ในหมวดคำ 4 หมวด คือ คำคุณศัพท์ คำกริยา คำกริยาวิเศษณ์ และคำนาม เมื่อประกอบกันขึ้นเป็นวลีแล้ว ก็จะเรียกชื่อวลีต่างๆ กัน ตามหมวดคำของคำหลัก เช่น วลีที่มีคำหลัก เป็นคำนามก็จะเรียกว่านามวลี วลีที่มีคำหลักเป็นคำกริยา ก็จะเรียกว่า กริยาวลี เป็นต้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 : คำหลัก + ส่วนขยาย

<u>หมวดคำ</u>	<u>ตัวอย่างวลี</u>
1.1 <u>คำนาม</u> + <u>คำคุณศัพท์</u>	<p>diəŋ3 kəw1 "ต้นไม้แก่" ต้นไม้ แก่</p> <p>naŋ3 tsuəŋ4 "ข้าวต้ม" ข้าว และ</p> <p>tɕu:3 tɕiəŋ4 "หมาสีดํา" หมา สีดํา</p> <p>tɕu:ŋ3 koŋ1 "หมูตัวผู้" หมู ตัวผู้</p>
1.2 <u>คำกริยา</u> + <u>คำกริยา</u> + ...	<p>tshuət4 diə4 doŋ4 miŋ3 bat2 piə2 ออก ที่โน้น หิว ไป ตก เข้า</p> <p>tuŋ4 pjoŋ2 bət2 tshuət4 tuŋ2 pjoŋ2 ได้ พวง ตก ออก ได้ พวง</p> <p>"ออกไปที่หิวโน้นตกเข้าได้พวงตกออกได้พวง" (หมายความว่า ออกไปที่หิวโน้น ห่อนเบ็ด) ครึ่งใดก็ได้ปลาทุกครั้ง</p> <p>na:ŋ4* nə:1 miŋ3 bat2 m2 tɕj5 bjaw5 ทุกวันทุกวัน ไป ตก นั้น ลน. ปลา</p> <p>miŋ3 məj6 ไป ขา "ทุกวันทุกวันไปตกปลาเหล่านั้นไปขา"</p>

1.3 คำกริยา + คำกริยาวิเศษณ์

jaŋ3 tɕaw4 ɲat2 ɲ4 ɲat2
 เดินทาง อย่างกระฉับกระเฉง
 "เดินทางอย่างกระฉับกระเฉง"
 ɲaŋ2 loŋ5 "คู่ให้คู่"
 คู่ อย่างดี
 kwɛɲ4 siəp4 "พูดอย่างเร็ว"
 พูด อย่างเร็ว

1.4 คำบุพบท + คำนาม

kuʔ2 ɲwəːj2 diəŋ5 "บนต้นไม้"
 --บน-- ต้นไม้
 kaʔ2 len1 pjaɯ4 "ข้างบ้าน"
 --ข้าง-- บ้าน

กลุ่มที่ 2 วลีกลุ่มนี้อาจมีส่วนประกอบ 2 หรือ 3 ส่วนก็ได้ ประกอบขึ้นจากคำหลักที่ตามหลังส่วนขยาย ซึ่งจะมีคำหลักเป็นคำอยู่ในหมวดคำ 2 หมวด คือ คำนาม และคำบุพบท สำหรับส่วนขยายนั้น จะเป็นคำในหมวดคำ 6 หมวด คือ คำคุณศัพท์ คำลักษณนาม คำบอกกำหนด คำบอกจำนวนนับ คำสรรพนาม และคำบุพบท วลีที่เกิดขึ้นจากการเรียงเรียงคำเหล่านี้ อาจเป็นนามวลี หรือบุพบทวลี ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กลุ่มที่ 2 : ส่วนขยาย + คำหลัก

หมวดคำตัวอย่างวลี2.1 คำคุณศัพท์ + คำนาม

tom3 doʔ4 "ลำห้วยใหญ่"
 ใหญ่ ลำห้วย
 tom3 ʔnəːŋ1 "งูใหญ่"
 ใหญ่ งู

2.2 คำลักษณนาม + คำนาม

ɲwɛːm1 ɲwʔ1 "นกตัวหนึ่ง"
 นก นก

- 2.3 คำลักษณะนาม + คำคุณศัพท์ +
คำนาม
- 2.4 คำบอกกำหนด + คำลักษณะนาม +
คำนาม
- 2.5 คำบอกจำนวนนับ + คำลักษณะนาม +
คำนาม
- 2.6 คำสรรพนาม + คำบุพบท"ของ" +
คำนาม
- 2.7 คำนาม + คำนาม + คำบุพบท
คำคุณศัพท์
- tiw3 ʔna:ŋ1 "งูตัวหนึ่ง"
ลน. งู
- tiw3 tom3 ʔna:ŋ1 "งูใหญ่ตัวหนึ่ง"
ลน. ใหญ่ งู
- ŋ2 tɔj5 bjaŋ6 "ปลาเหล่านั้น"
นั้น ลน. ปลา
- ŋ2 puə4 tu:ŋ6 "หมูพวกนี้"
นี้ พวก หมู
- ʔi:1 lam5 buŋ4 "กระดุก 2 ท่อน"
2 ลน. กระดุก
- jiət2 su:ŋ3 tsəw2 "ตะเกียบ 1 คู่"
1 คู่ ตะเกียบ
- nin3 ne:1 dzuʔ2 "มีดของเขา"
เขา ของ มีด
- ŋəj3 ʔə:1 fuʔ2 tɕuəj4 "ลูกของเขอ"
เขอ ของ เด็ก 1 ลูก
- ke:n3 ke:ŋ3 da:ŋ2 "หน้าประตูห้องนอน"
ห้องนอน ประตู หน้า
- tom3 doʔ4 le:n1 "ข้างบึงใหญ่"
ใหญ่ บึง ข้าง

3.2.3.2 ประโยค

ประโยคในภาษานี้เท่าที่พบมีอยู่ 2 ลักษณะคือ ประโยคบอกเล่า
และประโยคคำถาม

ก. ประโยคบอกเล่า

ประโยคลักษณะนี้ในภาษาเมี่ยน-เข้าจะมีโครงสร้างที่เรียง
ลำดับแบบ (ประธาน)-กริยา-(กรรม) ซึ่งแบ่งเป็น 4 กลุ่มดังนี้

โครงสร้างของประโยคบอกเล่าตัวอย่างประโยค

1. กริยาอาการ	luŋ3 dɔːm1 tɕiə1 sin1 "ตื่นนอนตอนเช้าตรู่"
--เช้าตรู่-- -ตื่นนอน-
2. ประธาน + กริยาอาการ	nin3 jiəw5 niəŋ4 "น้องชายของเขาร้องไห้"
เขา น้องชาย ร้องไห้
3. กริยากรรม + กรรม	mɪŋ3 gəŋ4 law4 "ไปเขย่าต้นไม้"
ไป เขย่า ต้นไม้
4. ประธาน + กริยากรรม + กรรม	nin3 kɔː5 puŋ5 fu?2 tɕuəj4 djiə2
เขา พี่ชาย ปล่อย -เด็ก- ลง
"พี่ชายของเขาปล่อยเด็กลง"

ข. ประโยคคำถาม

ประโยคลักษณะนี้ในภาษาเมียน-เข้า จะมีโครงสร้างเป็น (ประธาน) + กริยา + (กรรม) คล้ายกับในประโยคบอกเล่า แต่จะมีส่วนแสดงคำถามที่ท้ายประโยค ซึ่งแยกได้เป็น 2 กลุ่มคือ คำสรรพนามที่แสดงคำถาม เช่น haːj5 "ไหน" หรือ ha?4 puŋ3 "อะไร" และคำลงท้ายแสดงคำถาม เช่น ni?4 "ละ" miː2 ʔa?4 (ยืมมาจาก mɪŋ3 ʔa?4) "แล้วหรือ" ดังนี้

โครงสร้างของประโยคคำถามตัวอย่างประโยค

1. ประธาน + กริยา + คำสรรพนาม
แสดงคำถาม	maː1 mɪŋ3 haːj5 "แม่ไปไหน"
แม่ ไป ไหน
nin3 tsəw5 ha?4 puŋ3 "เขาทำอะไร"
เขา ทำ -อะไร-
2. ประธาน + (กริยา) + คำลงท้าย
แสดงคำถาม	nin3 neː1 tuːŋ5 tsoː3 ni?4
เขา ของ หมู รางข้าว ลท.(แสดงคำถาม)
"รางข้าวหมูของเขาละ"

məj3 ne:1 kuʔ2 ɲwa:5 niʔ4

เขอ ของ ลูก, ทารก ลก. (แสดงคำถาม)

"ลูกของเขอละ"

məj3 toʔ2 dzeŋ2 mi:2 ʔaʔ4

เขอ อ่าน ทั้งหมด -แล้วหรือ-

"เขออ่านหมดแล้วหรือ"